

NOTAT

Dato: 09.09.2022

Indsatser for at sikre lægedækning i Region Hovedstaden

For at understøtte lighed i sundhed skal borgerne have en god lægedækning og tilgængelighed i hele regionen. Derfor arbejder Region Hovedstaden i fællesskab med kommunerne og PLO-H målrettet med at sikre lægedækningen og en tilstrækkelig fordeling af praktiserende læger på tværs af regionens geografiske områder.

Der er igangsat en række indsatser til at understøtte lægedækningen i regionen på kort og på lang sigt. Herunder bidrager regionens arbejde med kapacitetsplanlægning til at sikre tilstrækkelig kapacitet og en hensigtsmæssig fordeling af lægekapaciteter i regionen. Region Hovedstaden arbejder desuden målrettet for rekruttering og fastholdelse af praktiserende læger.

Aktuelle indsatser for at sikre lægedækningen i Region Hovedstaden kan overordnet inddeles i 3 områder:

- **Kapacitetsplanlægning;** sikrer tilstrækkelige kapaciteter i de rette planlægningsområder
- **Rekrutteringsindsats;** sikrer læger til de aktuelle kapaciteter
- **Fastholdelsesindsats;** at understøtte at etablerede læger oplever et godt arbejdsliv og ønsker at forblive i praksis

I notatet indgår desuden **opmærksomheder ift. lægedækningen**

Nedenfor gives et overblik over de aktuelle og kommende indsatser for at sikre lægedækningen.

Kapacitetsplanlægning

Hvis almen praksis skal imødekomme de mangeartede opgaver, som det fremtidige sundhedsvæsen fordrer, er det væsentligt med tilstrækkelig kapacitet i almen praksis i hele regionen. Regionen arbejder derfor systematisk med kapacitetsplanlægning på kort og lang sigt, således at der sikres en tilstrækkelig og ligelig geografisk fordeling af kapaciteten. Kapacitetsplanlægningen i region Hovedstaden styres primært ved hjælp af følgende metoder:

- en årlig fastsættelse af kapaciteten for det næstkommende år med henblik på at sikre at der er tilstrækkelig kapacitet til at dække alle borgere i regionen
- løbende vurderinger vedr. (om)fordeling af tilbageleveret kapacitet
- løbende vurdering vedr. udmøntning af puljekapaciteter
- løbende vurdering vedr. flytning af almen praksis

Fastsættelse af kapacitet for det næstkommende år

For at sikre lægedækning til alle borgere i Region Hovedstaden vurderer og fastsætter regionen hvert år kapaciteten i almen praksis for det kommende år. Den årlige fastsættelse af kapacitet foretages på baggrund af en områdespecifik kapacitetsvurdering med henblik på at vurdere behovet for kapacitet i de enkelte planlægningsområder og placering af eventuelle nye kapaciteter i de områder som har det største behov for kapacitet. Den områdespecifikke kapacitetsvurdering består af følgende kriterier:

- Hvor godt et planlægningsområde forventes at være dækket af kapaciteter, under hensyntagen til den forventede befolkningsudvikling i området og kapaciteter på vej. Den forventede dækningsgrad udregnes på baggrund af resultaterne fra Lægedækningsundersøgelsen¹.
- Andelen af lukkede praksis i området
- Patienttyngden i de enkelte områder, som vurderes på baggrund af områdets kommunesocialgruppe og andelen af borgere over 65 år.

Ved seneste fastsættelse af kapacitet i 2021 besluttede udvalget for Forebyggelse og Sammenhæng at udvide den samlede kapacitet med 10 nye kapaciteter i 2022. Udvidelsen blev godkendt med henblik på at, at almen praksis i Region Hovedstaden skal rustes til den demografiske udvikling, og til fortsat at skulle løse flere af sundhedsvæsenets opgaver i fremtiden.

Kontinuerlig sikring af lægedækning

¹ En overenskomstbestemt årlig høring af almen praksis, hvor lægerne f.eks. spørges ind til. ønsker til antal patienter, åbne/lukkegrænser, udvidelse af praksis, samt planer om flytning og ophør.

Foruden den årlige fastsættelse af kapacitet, vurderer regionen løbende lægers anmodninger om flytning, samt behovet for genopslag eller omfordeling af ledige kapaciteter i forbindelse med lægers ophør. Disse vurderinger foretages med henblik på at opnå den bedst mulige udnyttelse af kapaciteten i region Hovedstaden. Derudover har regionen mulighed for at udmønte puljekapaciteter ved uforudsete lægedækningsudfordringer i de enkelte planlægningsområder.

Endelig følger regionen systematisk, hvor mange praksis der har åbent og lukket for tilgang af patienter. Denne viden anvendes som vurderings- og planlægningsværktøj, når lægedækningssituationen i de enkelte områder skal håndteres.

Fordeling af tilbageleveret kapacitet

Regionen kan få tilbageleveret kapaciteter f.eks. som følge af lægers ophør uden overdragelse til anden læge, tilbagelevering af tildelte kapaciteter inden aktivering eller tilbagelevering af ubesatte kapaciteter, som det ikke er lykkedes praksis at ansætte læger i.

Når en kapacitet tilbageleveres, tager regionen stilling til hvorvidt kapaciteten skal genopslås i samme område, eller om den skal omfordeles til et planlægningsområde med større behov. Såfremt regionen vurderer, at kapaciteten ikke skal genopslås i samme område, foretages en administrativ høring af PLO-H og den pågældende kommune. Hvis administrationen fortsat efter høringen vurderer, at kapaciteten bør omfordeles, og der er enighed herom med PLO-H og kommunen, udpeger administrationen det område, hvor kapaciteten bør placeres. Hvis der derimod ikke opnås enighed med PLO-H eller kommunen træffer regionens udvalg for det nære og sammenhængende sundhedsvæsen beslutning herom.

Omfordelingen af tilbageleverede kapaciteter udføres med henblik på at udnytte den eksisterende kapacitet i Regionen mest hensigtsmæssigt.

Løbende vurdering vedr. flytning af almen praksis

Ansøgninger fra læger om flytning af deres kapacitet fra et planlægningsområde til et andet, vurderes af administrationen på baggrund af en række politisk besluttede kriterier, som er fastsat af udvalget for forebyggelse og sammenhæng den 28. november 2018. Der skal helt overordnet tages hensyn til at flytning af praksis ikke skævvrider lægedækningen i det/de berørte planlægningsområder, og at tilgængeligheden ikke forværres.

Løbende vurdering vedr. udmøntning af puljekapaciteter

For kontinuerligt at sikre tilstrækkelig kapacitet råder regionen over 8 puljekapaciteter, der kan anvendes i områder med uforudsete lægedækningsudfordringer. Regionen kan udmønte én eller flere af de 8 puljekapaciteter ud fra følgende kriterier:

- Andel lukkede praksis over en periode på 3 eller 6 måneder.
- Konsekvens for dækningen i området, hvis kapaciteten udmøntes i planlægningsområdet.
- Antal kapaciteter med aktiveringsfrist inden for 3 måneder i området.

Oprindeligt havde regionen 10 kapaciteter til rådighed, hvoraf to kapaciteter er blevet udmøntet.

Etablering af midlertidige klinikker

I tilfælde af akut opstået lægemangel kan regionsrådet i en kort periode etablere et midlertidigt almen medicinsk lægetilbud jf. Sundhedsloven §227, stk. 6. Sundhedslovens §227, der giver mulighed for, at regionen kan udbyde drift af almen praksis til private aktører - eller for, at regionen selv kan oprette regionssklinikker.

På grund af lægedækningsudfordringer, har regionen oprettet en praksisklinik på Bornholm. Praksisklinikken på Bornholm blev oprettet i 2016 i en akut situation for at sikre borgerne almen lægehjælp og drives nu med hjemmel i sundhedsloven §233 på Bornholms Hospital. Hjemlen gælder frem til maj 2022. Der er aktuelt søgt forlængelse grundet fortsatte udfordringer med at rekruttere læger til Bornholm.

Regionsrådet har i 2016 godkendt en skabelon for udbud af almen praksis i Region Hovedstaden. Men der er indtil nu ikke gennemført udbud af almen praksis i regionen.

Licens-, satellit- og mobilklinikker

Blandt andre muligheder for at sikre lægedækningen, kan der etableres satellitpraksis som alternativt praksissted, eller alternative muligheder som fx mobil- eller licensklinikker.

Overenskomstens §12 giver regionen mulighed for at drive licensklinikker. Med licensklinikker stilles en praksisklinik til rådighed til læger, som ikke er afklaret omkring, hvorvidt de ønsker at nedsætte sig i egen praksis. Lægen får således mulighed for at få erfaringer med at drive praksis efter overenskomstens regler og honorering uden at påtage sig de forpligtelser, der er forbundet med nedsættelse i egen praksis. Der er udarbejdet en rammeaftale om licensklinikker mellem regionen og PLO-Hovedstaden. Der har ikke været grundlag

for at tage aftalen i brug, idet ledige kapaciteter hidtil har kunnet tildeles på almindelige overenskomstvilkår.

Regionen kan jf. overenskomst §11 give en praksis tilladelse til etablering af en satellitpraksis. Ved en satellitpraksis forstås et ekstra konsultationssted til at betjene patienter, som supplement til det primære konsultationssted i et nærtliggende geografisk område. Satellitpraksissen kan have indskrænket åbningstid og være bemannet med praksispersonale på udvalgte dage eller i udvalgte tidsrum. Etablering af en satellitpraksis skal godkendes af regionen, men evt. ekstra udgifter ved etablering finansieres af praksis selv. Der er i øjeblikket ingen satellitpraksis i regionen.

Regionen igangsatte den 1. september 2020 projektet 'Den Mobile Lægepraksis' som forsøgsordning i to år. Formålet med projektet er at afsøge, hvorvidt en mobilklinik, som drives inden for overenskomstens rammer, kan frigive behandlingskapacitet i almen praksis i lægedækningstruede områder samt forbedre behandlingskvaliteten for udsatte patientgrupper. Herudover skal det afdækkes, om mobilklinikken kan blive et koncept med skalérbart potentiale, minimal administration og selvstående økonomi, der let kan implementeres i andre lægedækningstruede områder i regionen. Forsøgsordningen gennemføres i samarbejde med tre lægeklinikker på Amager.

Indsatser for rekruttering og fastholdelse af læger i almen praksis

For at sikre et tilstrækkeligt antal læger i almen praksis arbejder PLO-H, Det Fælleskommunale Sundhedssekretariat og Regionen målrettet med rekruttering af nye læger og fastholdelse af eksisterende læger. Herunder udarbejdes der årligt en lægeprognose for de næste 5 år, med henblik på at være på forkant med rekrutteringsbehovet for almen praktiserende læger i region Hovedstaden.

I regionen er rekrutterings- og fastholdelsesindsatserne i forhold til almen praksis forankret i rekrutteringsfunktionen i Center for Sundhed og i den fælles kvalitetsorganisation, KAP-H. Området løftes desuden gennem en række initiativer i fællesskab med kommunerne og PLO-Hovedstaden.

Den regionale rekrutteringsfunktion

2017 etablerede regionen en rekrutteringsfunktion med det formål at målrette og intensivere Region Hovedstadens vejledning af læger, der overvejer at nedsætte sig i almen praksis. Rekrutteringsfunktionen blev styrket yderligere i 2019 med ansættelse af en rekrutteringskonsulent, der primært fokuserer på rekrutterings- og fastholdelsesindsatser. I efteråret 2022 udvides funktionen med to medarbejdere i 3 årsværk.

Rekrutteringsfunktionen står bl.a. for:

- Opslag af kapaciteter
- Rådgivning ift.:
 - Ansøgning om kapacitet
 - Nedsættelse i lægedækningstruede områder
 - Nedsættelsesmuligheder ift. overenskomst
- Kontakter ift. lokaler til praksis
- Matching af læger, der ønsker at sælge, ansætte, lave generationsskifteaftale mv.
- At sikre én indgang for læger på vej i praksis bl.a. via den elektroniske platform.
- At skabe overblik over de relevante regionale tilbud
- At styrke regionens udadvendte funktion gennem afholdelse og deltagelse i relevante faglige arrangementer med almen praksis og yngre læger.
- Afholdelse af velkomstmøder med nye læger
- Nyhedsbrevet På vej i praksis
- Opfølgning på og støtte til:
 - Læger med nytildelte kapaciteter (ikke aktiverede)
 - Læger der har varslet ophør

IT, data og videoudstyr i praksis

Nye og eksisterende læger kan få support og vejledning af regionens datakonsulenter til evt. tekniske udfordringer med IT-systemer i almen praksis.

Datakonsulenterne kan logge på klinikkens computere via fjernstyringsværktøj eller der kan aftales et besøg i klinikken.

Regionens datakonsulenter tilbyder desuden videoudstyr og hjælp til opsætning af udstyret til brug for videokonsultationer og tolkning. Udgifterne til videoudstyr og opsætning dækkes af regionen.

Etablering af uddannelsespladser i almen praksis

Et vigtigt element for at kunne rekruttere nye læger i almen praksis er at sikre tilstrækkeligt med uddannelsespladser. Derfor har der i den forgange planperiode været fokus på at etablere ekstra uddannelsespladser i regionens lægedækningstruede områder. Regionen har i den foregående planperiode givet tilskud til etableringsudgifter ved indretning af nye uddannelsespladser i lægepraksis i lægedækningstruede områder. En del af tilskuddene har været finansieret af midler fra den nationale pulje 'En læge tæt på dig'.

Særlige tilbud til praksis i lægedækningstruede områder

Én gang årligt fastsættes lægedækningstruede områder i henhold til praksisplanen.

Af overenskomsten for almen praksis fremgår det, at almen praksis i lægedækningstruede områder i henhold til praksisplanen har en række udvidede muligheder, heriblandt:

- mulighed for at ansætte læger i mere end halvdelen af kapaciteter tilknyttet den aktuelle praksis
- tutorlæger får mulighed for at have tilknyttet to uddannelseslæger i 6- eller 12-måneders forløb
- ret til at etablere delepraksis i en tidsbegrænset periode på op til 6 år og i forlængelse heraf ret til at få tilført en ekstra lægekapacitet, når perioden for delepraksis udløber
- adgang til midler fra administrationsudvalget til dækning af udgifter til yngre læger i praksis i forbindelse med sygehjælp og efteruddannelse, graviditet, barsel eller adoption mv.
- (for læger > 62, 5 år) mulighed for at korttidsansætte læger udenfor normering, således at lægen udenfor normering befinder sig i praksis samtidigt med ejerlægen.

De udvidede muligheder anvendes aktivt i rekrutteringsfunktionens arbejde med at rekruttere og fastholde læger til de lægedækningstruede områder i henhold til praksisplanen.

Samarbejdsforum for praksisophør

Praksisplanudvalget har etableret et administrativt samarbejdsforum mellem PLO-H, Det Fælleskommunale Sundhedssekretariat og Regionen, som skal understøtte lægedækningen, når fx læger ophører uden overdragelse til anden læge. Forummet kan drøfte understøttelse af læger/indsatser i forbindelse med etablering af praksis mhp. hurtig aktivering samt fastholdelse af læger, der påtænker ophør.

Opslag af kapaciteter

Regionen opslår løbende de ledige kapaciteter i almen praksis, der kommer som følge af den årlige fastsættelse af kapacitet, eller som følge af, at regionen får tilbageleveret kapacitet.

Regionens rekrutteringsfunktion arbejder målrettet på at øge overblikket for lægerne om ledige kapaciteter i regionen og på at udvikle synligheden og kommunikationsplatformen for rekruttering.

Kapaciteterne opslås på et regionalt webunivers "Min almen Praksis", i trykt annonce i Ugeskrift for Læger, nyhedsbrev samt som via online jobannoncering. Aktuelt afprøves sociale medieplatforme. Opslag af kapaciteter indgår i samarbejde med de involverede kommuner, der supplerer med opslag via deres kanaler og kontakter. Yderligere orienteres læger, der aktuelt praktiserer i de kommuner, hvor der opslås kapaciteter, så de har mulighed for at ansøge om en ekstra kapacitet.

I forbindelse med opslag udvikles i varierende grad produkter, eksempelvis trykt annonce og film.

I nyhedsbrevet På vej i praksis orienteres tilmeldte abonnenter om nye kapaciteter opslået af regionen og der gives information, der kan være nyttig for læger på vej i praksis.

Fra tildeling af kapacitet til etablering af praksis

Regionen tilbyder velkomstmøder til alle læger, der har fået tildelt en kapacitet. Velkomstmøderne har fokus på at understøtte lægernes etablering, herunder at forebygge tilbagelevering af tildelte kapaciteter. I forbindelse med velkomstmøderne udleverer rekrutteringsfunktionen materiale til lægerne, så de kan få et samlet overblik over eksisterende tilbud og relevante kontaktpersoner, foruden den information, som allerede findes på regionens hjemmeside 'På Vej i Praksis'. Kommunerne og PLO-Hovedstaden kan inviteres med til møderne efter behov og aftale med den pågældende læge.

Lægerne tilbydes ligeledes et opstartsmøde med KAP-H (regionen og PLO-Hovedstadens fælles kvalitetsorganisation) i opstartsfasen, hvor de bl.a. kan få hjælp til organisering i praksis, ledelse, patientsikkerhed, vagt- og ferieringe, klynger og vidensøgning.

Regionen følger systematisk op på alle tildelte kapaciteter og tilbyder råd og vejledning til lægerne i hele etableringsfasen.

Egnede praksislokaler

Regionen har kontinuerlig dialog med kommunerne om mulighed for lokaler til praksis på kommunale matrikler, herunder i kommunale sundhedshuse. Når regionen opslår og tildeler en lægekapacitet, er der dialog med kommunen om, hvorvidt kommunen kan stille lokaler til rådighed. Kommunerne har desuden mulighed for at indtænke egnede lokaler til almen praksis i lokalplanlægningen. Derudover arbejder regionen på at finde lokaler på regionens egne matrikler til læger, der arbejder efter overenskomsten Det Fælleskommunale Sundhedssekretariat, PLO-H og Regionen kan desuden fælles have fokus på at udnytte relevante muligheder for at søge puljemidler til egnede lokaler.

Praktiserende læger i Region Hovedstaden tilbydes gratis rådgivning til at sikre tilgængelighed i den enkeltes praksis. 'God Adgang' giver sparring i byggeprocessen, i nye eller etablerede lokaler - eller yder rådgivning til at få optimeret nuværende lokaler.

Indsatser forankret i KAP-H

Den fælles kvalitetsorganisation, KAP-H, som er et samarbejde mellem PLO-Hovedstaden og Region Hovedstaden bidrager med en række indsatser, der understøtter arbejdet for at sikre lægedækning. I marts 2019 besluttede KAP-H's styregruppe, at KAP-H skal understøtte lægedækningen i regionen i højere grad end hidtil. Således er et af KAP-H's fem prioriterede strategiske mål at understøtte rekruttering og fastholdelse af læger i almen praksis.

Efteruddannelse, kurser og netværksdannelse

KAP-H udbyder efteruddannelse til de praktiserende læger bl.a. i form af kurser inden for lægefaglige og organisatoriske emner samt afholdelse af møder med mulighed for netværksdannelse.

Alle praktiserende læger er omfattet af den selvvalgte efteruddannelsesform 'Decentral Gruppebaseret Efteruddannelse', der giver praktiserende læger mulighed for at deltage i såkaldte DGE-grupper herunder supervisionsgrupper. Grupperne omfatter mellem 5-12 læger og danner udgangspunkt for sparring og erfaringsudveksling baseret på undervisning i faglige emner eller case gennemgange ved særligt udfordrende patientforløb.

KAP-H's efteruddannelsesvejledere afholder én gang årligt et møde særligt for nynedsatte læger. På dette møde klædes de nynedsatte læger på til en hverdag i praksis ved bl.a. gennemgang af KAP-H's understøttende tilbud til nynedsatte, introduktion til honorering under overenskomsten, demonstration af information og hjælp tilgængeligt på sundhed.dk samt meget andet.

KAP-H afholder desuden hvert år Store Praksisdag, som er målrettet de praktiserende læger samt klinikpersonale. Denne dag omfatter undervisning og netværksdannelse bl.a. for nynedsatte læger.

Organisering af praksis

Alle læger der har fået tildelt en kapacitet af regionen kan benytte sig af KAP-H's tilbud om at få en organiseringskonsulent på besøg i praksis med henblik på at drøfte organisationen og ledelse af praksis. Besøget tager altid udgangspunkt i de konkrete udfordringer som en læge oplever, men ofte vil arbejdet have fokus på personalemæssige udfordringer, ledelse, samarbejde, effektiv klinikdrift eller arbejdsmiljø i klinikken.

KAP-H udbyder desuden et årligt kursus i ledelse og udvikling (LUP). Kurset er bygget op om undervisning og dialog om ledelses- og organisationsteori, og skal klæde lægerne på til at håndtere de stigende krav til organisering og ledelse indenfor klinikdrift i almen praksis.

Rationel farmakoterapi ved KAP-H's Medicinteam

Nynedsatte læger og øvrige læger, som ønsker fokus på rationel farmakoterapi, kan benytte sig af KAP-H's tilbud om at få en medicinkonsulent på besøg i praksis. Besøgets indhold bestemmes af praksis, hvor praksis med udgangspunkt i egne ordinationsdata vil have fokus på ordinationsadfærd indenfor bestemte lægemiddelgrupper, med henblik på optimering af ordinationspraksis.

KAP-H's Medicinteam varetager desuden udarbejdelse af Basislisten, som er et værktøj der har til hensigt at hjælpe læger med valg af rationel farmakoterapi inden for bestemte sygdomsområder.

Tilbud om at få tilknyttet en KAP-H konsulent ved opstart af ny praksis

Som et led i KAP-H's strategiske arbejde for at understøtte lægedækningen er det besluttet, at KAP-H skal have et særligt fokus på fastholdelse i forbindelse med tildeling eller udvidelse af ny kapacitet. Nye og eksisterende læger får derfor mulighed at få tilknyttet en KAP-H konsulent som indgang til sparring og hjælp om f.eks. opstart og organisering i klinikken, IT-systemer mv.

Løbende understøttelse af datadrevet kvalitetsudvikling

Sidst er KAP-H også med til at understøtte den løbende datadrevene kvalitetsudvikling som alle læger, både dem i og udenfor en klynge, skal arbejde med. Flere af KAP-H's teams tilbyder at konsulenter kan komme ud og hjælpe klynger med facilitering af klyngearbejdet, og gøre klyngearbejdet nemmere og fagligt givende. KAP-H tager derudover ud til de læger som er udenfor klynger og hjælper dem med at tilrettelægge de årlige udviklingsprojekter som en læge udenfor en klynge skal arbejde med.

Opmærksomheder ift. lægedækningen

Lægeprognosen for 2022-2026 beskriver det samlede rekrutteringsbehov af praktiserende læger i Region Hovedstaden som følge af dels befolkningstilvækst og dels pensionering af aktuelt praktiserende læger. Fra 2022-2026 estimeres et behov for at rekruttere 152 læger til almen praksis. Heri er medregnet læger, der opkøber en praksis af en anden læge og således ikke rekrutteres af regionen.

Inden for rekrutteringen ses på udfordringssiden aktuelt en del læger, som tilbageleverer deres kapaciteter til regionen, fordi de ikke har succes med at overdrage/sælge kapaciteterne til andre læger. Samtidig tilbageleverer en del

læger - som har fået tildelt ledige kapaciteter af regionen - kapaciteterne til regionen inden etablering, da de ikke kan finde et egnet praksislokale. Det medfører en forsinkelse i lægedækningen og lægger et øget pres på de øvrige læger i de berørte kommuner og bydele fx Bornholm.

Borgernes ret til frit lægevalg er knyttet til borgerens bopæl og ikke begrænset til egen bopælskommune eller bydel. Jf. Sundhedsloven har gruppe 1-sikrede borgere i Region Hovedstaden ret til at vælge mellem to lægeklinikker med åben for tilgang inden for 15 km. fra egen bopæl - for Hovedstadsområdet (Københavns, Frederiksberg, Tårnby og Dragør kommune) er det 5 km. Dog er Bornholm særlig, som ét planlægningsområde med større afstande, hvor det ikke er muligt at søge til nabokommuner.